

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 22. června 2021 ve věci č. 57292/16 – *Hurbain proti Belgii*

Senát třetí sekce Soudu rozhodl šesti hlasy proti jednomu o neporušení článku 10 Úmluvy v souvislosti s tím, že soudy uložily redaktorovi novin povinnost anonymizovat v elektronickém archivu jeho deníku 20 let starý článek o smrtelné dopravní nehodě, který zmiňoval plné jméno pachatele, jenž si v mezidobí za tento čin odpykal trest a nebyl ani veřejně známou osobou.

Věc byla na žádost stěžovatele v říjnu 2021 postoupena velkému senátu.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel je redaktor belgického deníku *Le Soir*. V roce 1994 tento deník zveřejnil článek o dopravní nehodě, kterou způsobil jistý G. a při níž zahynuly dvě osoby. Článek uvedl plné jméno pachatele. V roce 2000 byl G. za tento skutek odsouzen k odnětí svobody; trest si odpykal a v roce 2006 bylo jeho odsouzení zhlazeno. Od roku 2008 začal deník *Le Soir* na své internetové stránce zdarma nabízet přístup do svých archivních vydání, a to včetně výše zmíněného článku. Následně G. opakovaně žádal majitele periodika o stáhnutí článku z jeho elektronického archivu, případně jeho anonymizaci. Uvedl, že je povoláním lékař a předmětný článek se po zadání jeho jména objevuje ve výsledcích několika internetových vyhledávačů. Když s touto žádostí neuspěl, obrátil se na soud. Ten v roce 2013 uložil stěžovateli povinnost anonymizovat v internetovém archivu deníku zmíněný článek, tj. nahradit jméno a příjmení G. písmenem X. Odvolací soud tento rozsudek potvrdil v roce 2014.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že rozhodnutími vnitrostátních soudů došlo k porušení jeho práva na svobodu projevu zaručeného článkem 10 Úmluvy.

Soud předně uvedl, že není sporu o tom, že v daném případě došlo k zásahu do práv stěžovatele podle článku 10. Aby byl takový zásah v souladu s Úmluvou, musí být ve smyslu druhého odstavce tohoto ustanovení stanoven zákonem a nezbytný v demokratické společnosti za účelem dosažení alespoň jednoho z tam vyjmenovaných legitimních cílů. V projednávané věci spočíval daný zásah dle Soudu na dostatečně předvídatelném právním základě a zároveň sledoval legitimní cíl „ochrany pověsti a práv jiných“, a to konkrétně práva G. na respektování soukromého života. Zbývá tedy posoudit otázku nezbytnosti zásahu.

V této souvislosti Soud předně zdůraznil, že podobně jako ve věci *M.L. a W.W. proti Německu* (č. 60798/10, rozsudek ze dne 28. června 2018), ani zde není předmětem sporu původní zveřejnění daného článku, ale jeho umístění na internetu a možnost přístupu veřejnosti k němu mnoho let po událostech, které popisuje. Přesto zde platí v zásadě stejná kritéria jako při hodnocení původních publikací, byť se význam jednotlivých kritérií může měnit v závislosti okolnostech případu a plynutí času (tamtéž, § 96). V dalším kroku se Soud věnoval příslušným kritériím.

a) Příspěvek k debatě o záležitostech veřejného zájmu

Elektronické archivy dle Soudu přispívají k debatě o záležitostech veřejného zájmu jiným způsobem než původní publikace: jsou především zdrojem informací pro výuku a historický výzkum. V projednávané věci se Soud ztotožnil s hodnocením odvolacího soudu, dle něhož informace o identitě osoby, která není veřejně známou, nepřináší 20 let po předmětných událostech žádnou přidanou hodnotu v oblasti obecného zájmu; takový příspěvek lze u předmětného článku spatřovat spíše v informaci o nástrahách silniční dopravy a jejích příčinách (*a contrario*, tamtéž, § 106).

b) Veřejná známost dané osoby

Soud připomněl, že jednotlivec se nemůže dovolávat článku 8 Úmluvy, aby se tak bránil proti poškození své pověsti, které je předvídatelným důsledkem jeho vlastního jednání, jako např. trestní činnosti (tamtéž, § 88). To na druhou stranu neznamená, že osoba, která byla v minulost odsouzena, se nemůže už nikdy domáhat „práva na zapomnění“. Po uplynutí jistého času totiž může převládnout zájem této osoby nebýt již konfrontována se svým činem, aby se tak usnadnilo její opětovné začlenění do společnosti (tamtéž, § 100). To platí ještě víc v případech, kdy – tak jako v projednávané věci – si dotčená osoba svůj trest již odpykala a její odsouzení bylo zahlazeno. V některých situacích má tedy jednotlivec právo znovunabýt postavení osoby, která není veřejně známá. Pokud jde o G., nevykonával žádnou veřejnou funkci a jednalo se o soukromou osobu (*a contrario*, tamtéž, § 106); s výjimkou předmětného článku nebyl jeho trestný čin nijak medializován.

c) Počínání dané osoby vůči médiím

Soud dále poukázal na to, že G. nikdy nekontaktoval média a neusiloval o zveřejnění svého případu (*a contrario*, tamtéž, § 108–109); naopak, dělal všechno proto, aby se hledáčku médií vyhnul.

d) Způsob získání informací a jejich pravdivost

V této souvislosti Soud zmínil, že G. nezpochybnil pravdivost informací v předmětném článku, ani netvrdil, že by byly tyto informace získány v rozporu se zásadami novinářského povolání.

e) Obsah, forma a dopady publikace

Soud upozornil, že vzhledem ke způsobu umístění předmětného článku na internetu si k němu v praxi našly cestu zejména osoby, které na internetu hledaly informace o G. Zároveň však v daném období byl tento článek v elektronickém archivu novin k dispozici všem a zdarma. Po zadání jména a příjmení G. do internetového vyhledávače se článek okamžitě objevil ve výsledcích vyhledávání. Odvolací soud tuto situaci vyhodnotil tak, že ponechání článku na internetu znamená časově neomezený a závažný zásah do pověsti G. Dle Soudu nelze uvedené hodnocení považovat za svévolné či zjevně nerozumné. Po uplynutí jisté doby by jednotlivci mělo být umožněno znovu si vybudovat svůj život, aniž by ho veřejnost konfrontovala s jeho chybami z minulosti (tamtéž, § 100). V dnešní době je běžnou praktikou zadávat si jména osob do internetových vyhledávačů, přičemž tento postup je obvykle motivován důvody, které nijak nesouvisí s případným trestním stíháním či odsouzením dotčeného.

f) Závažnost opatření uloženého stěžovateli

Závěrem se Soud zabýval otázkou, zda bylo možné zvolit v dané situaci řešení, které by zasáhlo do svobody projevu v menší míře. Stěžovatel se v této souvislosti dovolával rozsudku Soudního dvora Evropské unie ve věci *Google Spain* (C-131/12, rozsudek ze dne 13. května 2014), dle něhož je za zpracování osobních údajů, které se nacházejí na internetových stránkách zveřejněných třetími osobami, odpovědný provozovatel internetového vyhledávače. Dle stěžovatele se tedy G. měl obrátit na internetové vyhledávače s žádostí o to, aby vymazaly ze seznamu výsledků vyhledávání odkaz na internetovou stránku s předmětným článkem. Soud však poukázal na to, že G. vznesl svou žádost pouze vůči deníku stěžovatele, a tak nelze vnitrostátním orgánům vyčítat, že zkoumaly toliko opodstatněnost této žádosti. Dle Soudu není namístě zkoumat v abstraktní rovině otázku, zda by postup navržený stěžovatelem zajistil v projednávané věci spravedlivou rovnováhu mezi dotčenými právy, ani se zabývat dalšími případnými opatřeními, které by do svobody projevu zasáhly v menší míře. Odvolací soud tu dospěl k závěru, že nejúčinnějším způsobem ochrany soukromého života G. bude nikoliv vymazat předmětný článek z elektronického archivu daného deníku, ale toliko jeho anonymizace. Tento zásah přitom nesměřoval proti papírovému vydání deníku, takže tato verze článku zůstala nedotčena a jeho integrita zachována. Znamená to, že veřejnost i nadále může požádat o přístup k původní verzi článku, a to dokonce i v jeho elektronické verzi. Namítaný zásah se tudíž netýká samotného článku, ale jeho dostupnosti na internetové stránce deníku.

Ve světle výše uvedených úvah Soud shledal, že vnitrostátní soudy postupovaly v souladu s kritérii plynoucími z jeho judikatury, a k porušení článku 10 Úmluvy proto nedošlo. Zároveň upřesnil, že

tento verdikt nelze vykládat jako závazek médií systematicky a trvale procházet své archivy za účelem kontroly ochrany práva na respektování soukromého života; takový závazek existuje pouze v případě, že dotčená osoba vznese v tomto směru výslovnou žádost.

III. Oddělené stanovisko

Soudce Pavli ve svém nesouhlasném stanovisku uvádí, že většina zde dospěla k závěru, který je v rozporu se stávajícím evropským konsenzem v dané oblasti, dle něhož právo na zapomnění vyžaduje pouze to, aby provozovatelé internetových vyhledávačů vymazaly ze seznamu výsledků vyhledávání odkaz na internetovou stránku s předmětnými osobními údaji. Verdikt Soudu zde dle jeho názoru naopak umožňuje trvale zasáhnout do historických dokumentů.